

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС

Вступ. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – Угода), яка набула чинності 01.09.2017 р., детально регулює різноманітні аспекти політичної асоціації та економічної інтеграції. Аналізуючи положення Угоди, можна визначити такі позитивні положення для України: валютна лібералізація, тарифні квоти на експорт до ЄС, захист довкілля та ін.

Мета. Метою статті стало висвітлити політичні переваги та недоліки асоціації України з ЄС.

Для досягнення мети ми ставимо наступні *завдання*:

Показати широке коло питань, що стосуються Угоди про асоціацію

Дослідити політичні переваги Угоди України з ЄС

Окреслити недоліки підписаної Угоди про Асоціацію.

Вислаб матеріалу. Для будь-якої країни експорт є важливим інструментом на шляху розвитку економіки, тому це питання знайшло своє відображення в Угоді. В Додатку I-A Угоди встановлена система кількісних обмежень експорту визначених груп українських товарів до ЄС. На сьогодні, згідно з даними на офіційному он-лайн порталі Європейської Комісії, Україна вже вичерпала свою квоту на експорт меду, солоду, пшеничного глотену, консервованих томатів, виноградного та яблучного соку до ЄС на 2018 р. При цьому квота на постачання меду до ЄС була вичерпана ще 11.01.2018 р.

Варто зазначити, що йдеться лише про товари, які адмініструються за принципом «перший прийшов – перший обслуговується». Інформацію про залишки тарифних квот, що надаються на основі імпортерських ліцензій, може отримати лише компетентний орган після звернення до директорату Єврокомісії з питань сільського господарства. Обмеження експорту продукції українського агропромислового комплексу, з одного боку, є закономірним у контексті захисту сільського господарства держав-членів ЄС, але з іншого боку, є гальмівним чинником для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі України.

Енергетичний ринок. В межах виконання Угоди Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо імплементації вимог певних директив, які регулюють також екологічні питання. Серед найважливіших можна виділити Директиву 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище, Директиву 2008/98/ЄС про відходи, Директиву 2003/87/ЄС про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у межах ЄС та ін. Виконання Україною своїх зобов'язань у цій частині Угоди потребує вирішення багатьох проблем, а також залучення грошових та часових ресурсів. Однак простежується також позитивна тенденція. Зокрема, в деяких напрямках захисту довкілля вже найближчим часом слід очікувати позитивних зрушень.

Варто нагадати, що внаслідок ратифікації Україною Паризької угоди у 2016 р. питання встановлення ринку квот на викиди парникових газів було розглянуто та включено до Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 р. Імплементація екологічної частини законодавства ЄС, визначеної в Угоді та додатках до неї, не лише сприятиме збереженню навколишнього середовища, але й дозволить залучити нові інвестиції в українську економіку.

Враховуючи важливість енергетичної безпеки та конкурентоспроможності у цій сфері, питанням енергетики присвячена гл. 1 розд. V Угоди, в якій регламентовані принципи співпраці в енергетичній сфері як однієї з галузей економічної та галузевої співпраці. Варто зазначити, що Угодою передбачається співпраця в багатьох напрямках:

- модернізація та посилення наявної енергетичної інфраструктури, яка становить спільний інтерес (зокрема, енергогенеруючі потужності), цілісність, надійність та безпека енергетичних мереж, поступова інтеграція електроенергетичної системи України до європейської електроенергетичної мережі [...];

- співпраця в межах Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 р.;

- розвиток конкурентоспроможних, прозорих і недискримінаційних енергетичних ринків на основі правил та стандартів ЄС шляхом проведення регуляторних реформ;

- досягнення прогресу на шляху встановлення привабливого та стабільного інвестиційного клімату;

- ефективна співпраця з ЄІБ, ЄБРР та іншими міжнародними фінансовими організаціями й інструментами для підтримки співпраці у сфері енергетики.

Угода також виділяє важливість взаємної співпраці з питань розвитку та підтримки відновлювальної енергетики, враховуючи принципи економічної доцільності та охорони навколишнього середовища, а також альтернативних видів палива (зокрема, стале виробництво біопалива та співпраця у сфері нормативно-правових питань), сертифікації та стандартизації, технологічного і комерційного розвитку (пп. j ст. 338 Угоди).

Слід зазначити, що Угода – це не єдиний документ, в якому викладені вимоги до України щодо приведення законодавства у відповідність до норм ЄС. Враховуючи, що підготовка Угоди почалася ще у 2007 р. та тривала протягом певного часу, це призвело до того, що деякі директиви, віднесені положеннями Угоди до переліку обов'язкових для імплементації, на сьогодні вже втратили чинність. Відповідно, Україна виконуватиме взяті на себе зобов'язання за принципом *lex posterior derogat legi priori*.

Як приклад, можна назвати Директиву 2003/54/ЄС стосовно спільних правил для внутрішнього ринку електроенергії, що є Додатком XXVII Угоди, положення якої є складовою частиною Другого Енергетичного Пакета ЄС, який Україна була зобов'язана імплементувати до 01.02.2012 р., відповідно до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Однак у 2009 р. відповідний Додаток був замінений на Директиву 2009/72/ЄС в межах ухвалення Третього Енергетичного Пакета.

Останній документ став обов'язковим для України як члена Енергетичного Співтовариства у 2015 р., однак процес його імплементації до національного законодавства пройшов свій початковий етап лише 13.04.2017 р. після прийняття Законом України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 р. №2019-VIII, що регулює та забезпечує ринкові засади функціонування ринку електроенергії та структуру цього ринку, яка складається з двостороннім включенням до енергомереж, ринку «на добу вперед», внутрішньодобового, балансуєного, роздрібного ринку та ринку допоміжних послуг. Для налагодження необхідних умов функціонування передбачений перехідний період до 2-х років.

Однак, враховуючи глобальні тенденції, «зелений тариф», прийнятий в Україні, поступово зменшується до 2030 р. В ЄС, де частка відновлювальної енергетики досягла 30%, Європейська Комісія у повідомленні «Чиста енергія для всіх європейців» вже підняла питання про скасування пільг, пов'язаних з першочерговим включенням до енергомереж, для постачальників відновлювальної енергії в межах підготовки Четвертого (Зимового) Енергетичного Пакета. Таких заходів планується вжити, щоб запобігти спотворенню конкуренції на європейському ринку енергетики, оскільки саме досягнення світового лідерства у відновлювальних технологіях є однією з цілей цього акту, поряд з підвищенням енергоефективності та покращенням умов споживачів.

Валютна лібералізація

Відповідно до ст. 145-146 розд. IV Угоди, сторони зобов'язані протягом 4-х років вжити заходів для забезпечення вільного руху капіталу, пов'язаного з надходженням прямих і портфельних інвестицій, наданням кредитів, що стосуються торговельних операцій або наданням послуг, фінансових позик та кредитів. Зокрема, Директива Ради (88/361/ЄЄС) від 24.06.1988 р., норми якої Україна зобов'язалася інтегрувати до свого законодавства, передбачає, що обмеження руху капіталу між громадянами забороняється, окрім введення тимчасових захисних заходів у разі потреби, а відносини щодо руху капіталу в або з третіх країн регулюються так само, як і з країнами-членами ЄС. Відповідно до цих нормативних актів, 01.12.2016 р. НБУ презентував нову Концепцію валютного регулювання, а вже 19.03.2018 р. Проект Закону України «Про валюту», визначений Президентом як невідкладний, надійшов до Верховної Ради, де наразі проходить процедуру опрацювання в комітетах. Прийняття цього закону дозволить спростити механізм залучення іноземних інвестицій до України.

Висновки. Імплементация нормативно-правових актів ЄС до правової системи України – це, безперечно, крок уперед для правового регулювання цілої низки правовідносин (зокрема, в галузях зовнішньої торгівлі, іноземних інвестицій та відновлювальної енергетики). Сенс Угоди зовсім не в тарифних зобов'язаннях, а ефект від набрання чинності Угодою, можливо, не такий явний для громадян, як запровадження безвізового режиму з ЄС. Однак українське бізнес-середовище зможе по-справжньому відчути результати європейської інтеграції лише через деякий час після набуття чинності законодавством та аналізу відповідної судової практики, які й будуть свідчити про реальну інтеграцію України до системи стандартів ЄС, адже ми маємо усвідомлювати, що ратифікацією Угоди про асоціацію і наданням безвізового режиму завершився певний етап, і що без нашої сконцентрованої та стратегічно спланованої роботи подальших політичних поштовхів просто не буде.

Література

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
2. Гурик М. І. Декомунізація як шлях побудови україноцентристської моделі історичної пам'яті / Гурик М.І. // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2016. - №11. – с.26-29
3. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патернізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
4. Декомунізація в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Декомунізація_в_Україні.
5. Історична пам'ять [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історична_пам'ять.
6. Проблеми декомунізації історичних пам'яток [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://24tv.ua/tri_problemi_dekomunizatsivi_n758475.
7. Качка Т., Клімкін П. Новий етап відносин з ЄС: що має робити Україна після ратифікації Угоди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/07/14/7068538/>
8. Каргова В., Чижик О. Юридична газета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vur-gazeta.com/publications/practice/insh/perevagi-ta-nedoliki-ugodi-pro-asociacivu-mizh-ukravinovu-ta-es.html>
9. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. – с. 320.